

DE WERELD IN VERANDERING

LES VIII.

DE NIEUWE MENS.

Een mens is een wezen dat zichzelf kan beschouwen en daarmee afwijkt van de meeste andere wezens op aarde. Maar stel u nu voor dat de nieuwe mens ook afstand kan nemen van zichzelf. Dat is veel moeilijker. Er komen echter ogenblikken dat dat onvermijdelijk is.

Als je te maken hebt met een wereld waarin driekwart illusie, droom is en je wordt elke keer hard met de werkelijkheid geconfronteerd, dan komt er een moment dat je je gaat afvragen: wat ben ik eigenlijk aan het doen? Wat ben ik eigenlijk? Wat betekenen ik werkelijk? Het zijn vragen die in de oude tijd steeds weer een rol speelden bij allerlei inwijdingen. Het 'ken uzelve', de verschillende godenspelen, de inwijdingen van de Isis-cultus, ook van de Mithras-cultus, hadden ten doel de mens met zichzelf te confronteren en hem ertoe te brengen zich af te vragen: Wat ben ik werkelijk?

Dat zou kunnen betekenen, dat - al zal het geen inwijding meer heten - er in de komende tijd een groot aantal mensen een soort inwijding ondergaan. Zij staan voor totaal nieuwe beelden van de wereld en van zichzelf.

Een lange tijd is de wereld opgebouwd op allerlei regels, daarnaast op velerlei theorieën en veronderstellingen. Ik wil een paar daarvan citeren:

De bouw van de eerste kerncentrales. Ze zijn zo veilig dat het onwaarschijnlijk is dat er ooit enig ongeluk zal gebeuren. "Een ongeluk in een kerncentrale als deze (Russische uitspraak) zal misschien eens in de 10.000 jaar voorkomen." Ondertussen zijn er al drie gebeurd. Niet gelijktijdig, anders denkt u dat ik het over het huidige geval heb. Al deze mensen hadden hun denkbeeld: zo moet het, het kan niet anders.

Er zijn mensen geweest die zeiden: Wij moeten verdergaan met de uitbreiding van onze productie, ook als dat in feite een inflatoire financiering vereist. Allemaal mooie leuzen.

Men heeft gesproken over de solidariteit waardoor ieder het recht heeft om, en dan noemt u maar op: een gedegen inkomen te hebben, werk te hebben, een huis te hebben. Hij moet ook wat geld hebben voor zijn plezier-tjes en al die dingen meer. Maar in de laatste tijd is duidelijk geworden: dat kan gewoon niet.

Je kunt een mooi regeringsprogramma opstellen. Heel wetenschappelijk en heel verantwoord en dan zakt b.v. de olieprijs of de dollarkoers doet vreemd en dan zit je. Je kunt zeggen dat je verder kunt groeien, maar op een gegeven ogenblik kun je de dingen aan de straatstenen niet meer kwijt en moet je ze gaan verkopen tegen prijzen die eigenlijk niet meer kostendekkend zijn; wat ook regelmatig voorkomt.

Men kan uitroepen dat het noodzakelijk is om een monopolie te handhaven (b.v. een boekverkopersmonopolie), maar dan komt iemand er toch achter dat hij goedkope boekjes in de supermarkt kan krijgen die net zo goed zijn en veel minder kosten; in plaats van f 7.- misschien f 2.- of f 1.50.

De auto-industrie, vooral de Amerikaanse, heeft altijd gedacht: wij weten het. Wij doen dat. Dan is er iemand die maakt een Volkswagentje. En dan denken de Duitsers: Nu zitten we goed, want wij hebben dure wagens, goede wagens en ook nog een lekker goedkope wagen. Dan komen de Japanners en kun je weer het dak op. Ik wil maar zeggen: De werkelijkheid is anders dan men zich voorstelt. Je kunt het allemaal redelijk beredeneren, dat is waar. Maar je kunt niet rekening houden met alle veranderingen die er op de wereld plaatsvinden, daardoor kun je nooit een reële prognose stellen. Hoe verder je gaat met het systeem van ons denken, onze benadering, onze eisen hoe minder de mensen gaan geloven dat je nog meent wat je zegt, want de feiten zijn steeds anders. En dan ontstaat er een crisis van wantrouwen.

Nu is het natuurlijk waar dat een politicus niet zo snel tot het genoemde zelfonderzoek zal overgaan evenmin een directeur van een International. Die mensen zitten nu eenmaal in een afgesloten wereld en hun begrip voor alles wat daarbuiten bestaat is maar beperkt. Een generaal kun je uitsturen om een veldslag 't leveren, maar niet om een dozijn eieren en een pond boter te halen. Dat is nu eenmaal zo. Maar al die anderen? Wantrouwen. Wat moeten we doen? O, er wordt nog gestemd.

Zeker, Den Uyl gaat meer winnen dan werd verwacht. Des ondanks zal er een poging worden gedaan om een minderheidsregering voor de voortzetting van dit toch zeer goede, gefundeerde beleid mogelijk te maken. Dat kan ik u van tevoren vertellen, dan behoeft u niet te wachten tot er verkiezingen zijn geweest.

Iedereen, die op het ogenblik gaat stemmen, doet het met in zijn achterhoofd de gedachte: nu ja.... of Den Uyl nu iets belooft....hij kan die belofte toch niet houden. Of Lubbers nu iets zegt, hij kan het toch niet waarmaken. Waar moet ik dan naar toe? Naar Nijpels? Ja, die heeft wel een grote bek, maar wat zit daar achter? Op die manier worden de mensen steeds meer met de onbetrouwbaarheid van z.g. zekerheden en van overheden geconfronteerd.

Als dat gebeurt, dan ga je je afvragen: Hoe sta ik ervoor? Wat moet ik gaan doen? Hoe moet ik verder? Natuurlijk, je maakt gebruik van het bestaande systeem; daar is geen bezwaar tegen. Maar je zult het toch een beetje anders moeten bekijken. Je kunt er niet op rekenen dat je van de wieg tot het graf verzorgd bent. Je kunt er niet meer op rekenen dat de rente, die je vandaag krijgt, morgen nog geldt. Je kunt er niet op rekenen dat die aandelen altijd wel wat waard blijven. Wat moet ik dan doen? Ja, wat ben ik in de wereld? Wat kan ik? Wat wil ik? Waar ga ik naartoe? Die vragen worden meer en meer gesteld. O zeker, niet in zo'n mooie opzet als ik hier formuleer. Sommige mensen geven aan hun twijfels lucht in termen die hier fatsoenshalve niet herhaalbaar zijn.

Als je die dingen in de gaten houdt, dan zeg je: Steeds meer wordt de mens geconfronteerd met zichzelf. Het is niet alleen: zoek dan maar stilte en rust in jezelf maar ook: waar ben ik mee bezig in de wereld? Wat is er gaande? Wat wil ik eigenlijk? Wat kan ik? Dat is het begin van een vernieuwing in de mensheid.

Een lange tijd is men geregeerd door overheden. Als Farao de zoon van God was en als Caesar God was, dan was dat best. De goden zorgen wel voor ons. Als de pastoor zei, dat de Lieve Heer iets wilde, dan deed je het maar, want hij zal het wel weten. Tegenwoordig is het echter anders. Het afbrokkelen van het gezag op zichzelf vind ik niet

verschrikkelijk, maar er moet wel iets anders voor in de plaats komen. En dat kan pas op het ogenblik, dat het gezag dat je ontkent, wordt vervangen door het besef van hetgeen je zelf bent, wilt en moet.

Dat dit proces overal aan de gang is, vindt u misschien vreemd, maar het is waar.

In de Ver. Staten zijn zeer veel werklozen. Minder bekend is, dat onder die werklozen langzamerhand bepaalde groepering^{en} zich aan het vormen zijn die proberen zich los te maken van de huidige gang van zaken en ook van de autoriteiten. Het demonstratief verbranden van een oproeping voor de militaire dienst e.d. is allang voorbij. De tijd dat men heerlijk een commune stichtte ergens op het platteland of elders eveneens. Maar dat men, terwijl men eigenlijk geen werk heeft, met anderen samen aan het werk gaat en kans ziet een bedrijfje op te bouwen, komt steeds meer voor. Dan gaat men niet meer uit van: Wat wil ik verdienen? Wat zou ik willen, maar van: wat kan ik doen en hoe ik daar tenminste nog iets wijzer door worden?

Datzelfde hebben we gezien in een aantal delen van India. Dorpen waar het werkelijk goed gaat, zijn eveneens dorpen met een communale achtergrond waarin de inbreng van iedereen eigenlijk door hemzelf wordt bepaald.

Als we kijken naar de verandering in China, dan worden wij eveneens geconfronteerd met een nieuwe benadering. De uiterlijke vormen blijven wel een beetje dezelfde, natuurlijk. Men zwaait dan wel niet meer met een rood boekje, maar we zijn nog wel trouw. Wij weten wel niet precies waaraan, maar trouw zijn we.

Maar op de achtergrond staat: wat kunnen we zelf doen? Dan wijs ik niet alleen op al die kleine bedrijfjes die er zijn opgericht en op de steeds groter zelfstandige productie van allerlei levensmiddelen die ook particulier verkocht mogen worden, zoals u misschien weet. Daarnaast zien we dat er nieuwe organisatievormen ontstaan.

Vroeger had je de Tongs: de een of andere hoofdman met een aantal politie-agenten die een bepaald beroep of een bepaalde groepering volkomen domineerde. Daarvoor in de plaats zijn nu de praatcolleges gekomen waarmee men in de buurt elkaar voortdurend in de gaten hield, allerlei regels bedacht en dan net zolang praatte tot iedereen er ziek van werd.

Nu blijkt, dat men positiever is gaan denken. Men gaat niet meer zeggen: Wat heb jij fout gedaan, maar wat kun je voor goeds doen? Dan vragen ze zich ook af: Wat kan ik in dat geval doen? Een aanmerkelijke verandering. Niet meer van bovenaf. Wij zijn het zelf.

In Rusland zien wij eveneens een proces dat misschien niet spectaculair is, maar toch interessant. Hoofdzakelijk een aantal fabrieken hebben een grotere vrijheid gekregen zowel t.a.v. de toelevering (dus de dingen die zij betrekken, ze mogen zelf uitmaken waar ze vandaan komen) als ook de aflevering van hun producten. Ze zitten nog wel vast aan een zekere afleveringstermijn, maar ze krijgen a.h.w. de kans om te concurreren.

De kwaliteit is beter en daardoor wordt hun product beter verkocht, daardoor kan hun fabriek meer leveren enz. Ook hier mensen die zich afvragen waarom dat opeens wel goed gaat, terwijl al dat andere niet goed ging? Mensen die zich afvragen: Waar zijn we mee bezig? En als ze dat doen, dan moeten ze zich ook afvragen: Wat ben ik eigenlijk? Wat doe ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Met een slavische ziel zal dat nog wel tot een paar uitbarstingen leiden, denk ik. Maar desondanks toch zeer interessant.

Het is in alle gevallen ook interessant en belangrijk dat wij zien dat het vaste, ongecontroleerde vertrouwen in de autoriteiten afneemt, ook in Rusland. Want als er in Rusland wordt gezegd: Er is een ongeluk gebeurd,

maar het is niet zo erg, er zijn 2 doden, dan zeggen de mensen onder elkaar al heel gauw: Dat zullen er wel een paar duizend zijn. Als ze zeggen dat het een ramp is, dan is het iets verschrikkelijks. Ze kunnen het dan niet meer stil houden anders zouden ze het niet zeggen. De mensen lezen tussen de regels door. Juist in een land waar enig staatsjargon in elke krant staat, leer je het ook beter interpreteren dan b.v. in Nederland waar de een of andere parlementaire redacteur zijn eigen vertaling geeft van datgene wat een staatssecretaris meent te berde te moeten brengen in zeer ambtelijke termen.

De ontwikkeling van de nieuwe mens zal in het begin ongetwijfeld een hoop verwarring veroorzaken, dat kan niet anders. Maar een mens, die innerlijk met zichzelf wordt geconfronteerd en leert zichzelf te aanvaarden, niet zoals hij zou moeten zijn, willen zijn en zoals hij is, die heeft een houvast gevonden waardoor hij eigenlijk door de maatschappij niet werkelijk meer is te beïnvloeden. We krijgen steeds meer mensen, die zeer consequent zijn en die een innerlijke rust weten te handhaven ondanks alles. Niet zo leuk-natuurlijk voor vele leiders, maar aan de andere kant:

Hoe kun je een leger bevelen waarin elke soldaat zelf uitmaakt of hij zal doden of niet? Hoe kun je een ambtenarencorps goed hanteren, als elke ambtenaar op zijn eigen manier probeert de voorschriften uit te leggen en toe te passen op de manier die hij goed vindt. In Nederland heeft dat al tot heel wat verwarring geleid, o.a. bij de sociale diensten.

Als de nieuwe mens doorzet, wat krijgen we dan? Een mens, die zeer sterk bij zichzelf betrokken is. Niet meer egocentrisch of egoïstisch, maar die eenvoudig zichzelf voortdurend gadeslaat. Dat wil zeggen, dat hij veel attentier wordt op alle invloeden die hij ontvangt; dat hij veel duidelijker begrijpt wat bepaalde gevoelens of voorvoelens willen zeggen. Als je daar eenmaal mee bezig bent, dan ontwikkel je ook wat men tegenwoordig nog paranormale gevoeligheid noemt. Wij hebben daar al eens eerder over gesproken.

Stel nu eens, dat de jeugd van tegenwoordig en vooral de kinderen van deze jeugd zich niet meer kunnen redden, als ze niet eerst met zichzelf vrede vinden en daarbij zichzelf realistisch gaan beseffen en beleven. Wat krijgen we dan?

Degene die het bereikt, leeft verder. Degene die het niet bereikt, zal eraan te gronde gaan. Onvermijdelijk. Wij krijgen te maken met een veel bewuster leven. Sociale drang of sociale regels beïnvloeden je niet meer, alleen innerlijke juistheid. Dan krijg je op den duur een geselecteerde mensheid. Niet alleen maar een grotere gevoeligheid, met een zeer bewuste benadering van hetgeen men gaat volbrengen in de wereld, maar je krijgt bovenal te maken met een harmonisch samenwerkingsverband. Die mensen zijn dan interessant. Zij maken het mogelijk om binnen enkele eeuwen deze eeuw van techniek te veranderen in een eeuw van broederschap.

De mensheid maken tot iets dat geen corpsmentaliteit meer nodig heeft, dat niet meer als schapen achter de leider aansjokken en desondanks bereid is om het geheel waartoe het behoort te verdedigen indien het nodig is, bereid is offers te brengen indien dat voor de anderen belangrijk is. Ik denk, dat we dan een inwijding krijgen die heel dicht komt bij een oude Griekse inwijdingsvorm: de z.g. Tweede Inwijding van de Zeegod.

"Ik, die de elementen heb getrotseerd,
ik, die mij afgewend heb van al datgene wat men mij aanbiedt,
ik, die mijzelf geworden ben,
beseef eerst nu hoezeer ik verbonden ben met alle krachten."

De formule is vrij vertaald. Draag dat over op de moderne mens. Verbondenheid aan de ene kant, onafhankelijkheid aan de andere kant. Die dingen kunnen samengaan. Geen solidariteit meer in de zin van: wij moeten allemaal

meer opbrengen, want dan kunnen de anderen het ook krijgen. Maar solidariteit van: heb je wat nodig? Ik heb het, hier. Dat is heel wat anders. Ik denk, dat je daardoor ook geestelijk heel andere mogelijkheden krijgt.

Wij hebben op het ogenblik nog te maken met een kritiek jaar. Het volgende jaar is ook nog kritiek. Er kunnen allerlei gekke dingen gebeuren. Maar daarna worden wij geconfronteerd met deze verandering waar ik nu over spreek in toenemende mate. Dan zult u termen horen van toenemende vertrouwenscrisis, toenemende burgerlijke ongehoorzaamheid en al die dingen meer.

U zult denken: sjonge, waar gaat de wereld naar toe? Naar een andere vorm van mens-zijn, een verbeterde vorm van mens-zijn. Zeker, daar hebben wij een aantal jaren voor nodig. Voordat de werkelijke samenwerking op gang komt, zijn wij in de negentiger jaren. Dan zullen we pas weer kenbare resultaten zien van al deze veranderingen. Het zal misschien nog wel een eeuwje duren voordat we kunnen zeggen: De hele wereld is in dat nieuwe verband terecht gekomen; zeg tussen de 3 en 4 generaties. De wereld verandert, wanneer de mens verandert.

Zure regens zijn verschrikkelijk. Het sterven van de bossen is natuurlijk ook onaangenaam. Maar er zijn altijd wel gewassen, die zich daar tegen blijven verzetten en die daarmee leren leven; dat muteert wel. Valt de hele aarde in elkaar? Ach, geen nood. Er blijft ergens wel een amoëbe over. Die begint opnieuw totdat Adam en Eva weer in het paradijs voortsjokken.

Wat verandert en moet veranderen is de mens. De mens moet weer leren leven in een geheel. Dat geheel is dan niet alleen de mensheid, maar alles wat daarbij hoort. Dat is ook zorg voor de dieren, voor de planten, voor het land, het water en de lucht. Dat is het instand houden van het geheel, het zelf bijdragen tot een juist evenwicht om je heen. Als de mens zich ziet als heerser van de ecologie, dan gaat de gehele ecologische samenhang te gronde. Op het ogenblik, dat hij zich ziet als een mede bestemmende factor in de ecologie, leert hij een harmonische opbouw vinden waardoor al het andere eveneens kan functioneren. Zo houdt hij zijn eigen levensmogelijkheden instand.

Het is beter dat mensen op deze manier veranderen dan dat de angst-dromen, die ze zozeer in deze dagen verkondigen, waar worden. O nee, de aardas gaat niet kantelen. Er brandt ook geen gaatje vanuit Rusland door China; wat mij betreft tot aan de Stille Oceaan. Dat is allemaal niet waar. Er komt ook niet de een of andere meteor. De maan raakt niet uit haar baan. De zon explodeert voorlopig niet. Zeer teleurstellend als je dat ziet als de enige oplossing van alle problemen. Maar wat wel gebeurt: de mens gaat veranderen. En dan kunnen we spreken over de nieuwe mens.

Eigenlijk zou je verder kunnen gaan dan dit. Je zou kunnen zeggen: Wanneer er een nieuw denken ontstaat, een nieuw gemeenschappelijk bewustzijn, wanneer de mensen op een andere manier gaan leven, wanneer de samenhang tussen de wereld en de mens een harmonische wordt, dan hebben we een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.

En als er dan een Duizendjarig Rijk komt? Nou, ik denk het niet. Duizendjarige Rijken duren over het algemeen slechts een 4 à 5 jaar. Dan zal er wel een totaal nieuwe incarnatiemogelijkheid zijn. Ook dat is de moeite waard om daar even aan te danken.

Als dit harmonisch aspect op aarde toeneemt, zullen steeds meer entiteiten voor wie harmonie belangrijk is en niet alleen maar het opdoen van ervaring op aarde gaan incarneren. Wij krijgen dan een toenemend snelle verandering van wat u mentaliteit noemt, maar wat ik eerder zielekracht en aanvoelingsvermogen zou willen noemen.

De wereld kan veranderen. De wereld kan beter worden. Een van de belangrijkste factoren daarbij is de mens. Er kan nooit een nieuwe of betere aarde ontstaan, als er niet eerst een nieuwe en betere mens komt. Want de mens is op dit ogenblik de dominerende om niet te zeggen de exploitierende figuur op deze planeet. Ik denk dat dit een van de belangrijkste factoren is in de toekomstige ontwikkeling.

Ik ben mij ervan gewust dat verhalen als deze door velen zullen worden gewaardeerd met: nou ja, dat zal nooit gebeuren. Het is een aardige wensdroom.

U leeft in een wereld van wensdromen. Uw zekerheid, uw vrede, uw behoud van de vrede door afschrikking, ook zoiets. Al die dingen zijn onzin. Uw economisch evenwicht en uw economische ontwikkeling zijn allemaal heel aardig zolang iedereen zich aan de regels houdt. Het is net als met ganzebord. Als iemand, die in de put zit de pot wil hebben, dan is het afgelopen; daar krijg je ruzie door. Die dingen zijn niet echt, omdat ze gebaseerd zijn op totaal fictieve waarderingen.

Geld, Prettig als je het hebt, maar het is eigenlijk niets waard. Geld is niet alleen geld in de zin van munten, metaal, zoals vroeger. Tegenwoordig is geld gewoon een bedrag dat de computer op uw rekening drukt. Met andere woorden: niets, helemaal niets. Zolang iedereen erin gelooft, kunt u er iets mee kopen. Als u rekening houdt met het aantal Creditcards dat in omloop is, dan schrikt u gewoon. Dan zegt u: Waar hebben ze eigenlijk nog gewoon geld voor nodig? Wilt u een reisje naar Canada maken? Uw creditcard is er goed voor. Onzin.

Het geld, waar u zoveel over spreekt, is niet meer dan een ruilmiddel. Het heeft geen eigen belangrijkheid, geen eigen waarde en geen eigen betekenis. Wie geld heeft, heeft macht, hebben ze altijd gezegd. Maar dat is alleen waar, indien je gelooft dat iemand, die geld heeft, daarmee iets kan bereiken. Als je dat niet meer gelooft, het zelf niet wilt hebben, dan is de macht weg. Het zijn dergelijke dingen, die langzaam maar zeker de dromen van deze wereld laten stranden.

Een ideaal is mooi als je het kunt uitvoeren. Als je gelooft, dat je onsterfelijk zult worden, een van de uitverkorenen en je gaat toch dood, terwijl je dacht dat je in leven zou blijven, dan kun je je moeilijk beklagen, want dan ben je dood. Maar als iemand tegen je zegt: Als je dat en dat doet, zul je gezond zijn, je zult rijk zijn of je zult altijd blij en gezegend zijn en het komt niet uit, wat zeg je dan? Dat is wel controleerbaar.

Waarom denkt u dat er zoveel geopponeerd wordt tegen allelei partijen, instellingen, godsdiensten? Gewoon omdat de geloven in de praktijk niet waar blijken te kunnen worden.

Wij leven in een wereld waarin steeds meer dromen zichzelf ontmantelen; waarin de droom een leeg gebaar dreigt te worden in plaats van een leid snoer dat je leven bepaalt. En juist omdat alle dingen in deze dagen zo leeg, zo vraagwaardig worden is er een nieuwe mens nodig.

Gelijktijdig kunnen we dan constateren dat de zo ontstane behoefte als vanzelf deze vernieuwde mens a.h.w. op de voorgrond gaat schuiven. En dan krijgen we het nieuwe leerproces, de nieuwe ontwikkeling en daarmee eindelijk een nieuwe bereiking.

Ik hoop, dat ik hiermee niet een al te optimistisch of te pessimistisch beeld heb gegeven van al datgene wat komt. De wereld is in verandering, maar ook de mens. Laten we dan de consequentie daaruit trekken en ons niet alleen afvragen: Wat moet er van ons mensen in de wereld worden? Maar ons afvragen: Wat verandert er in de mens, wat verandert er in de wereld en wat wordt daarbij bijna onvermijdelijk? Het antwoord heb ik geprobeerd

u vanavond op weer een andere manier nogmaals te geven.
Ik dank u voor uw aandacht.

-:-

ACTUALITEIT.

Er zijn nogal wat geruchten in omloop over die geschiedenis in Rusland. De berichtgeving is op z'n minst genomen zeer dubbelzinnig. Het is misschien aardig om hier even een paar feiten op een rijtje te zetten.

De ramp in de eerste reactor ontstond doordat de z.g. brandstofvaten lekten en er een explosie ontstond. Door deze explosie brak er brand uit en gelijktijdig was er een niet meer geïsoleerd zijn van de verschillende staven brandstof. Het resultaat was dat de kern begon te smelten, terwijl gelijktijdig een hevige brand uitbrak.

De vervluchtigde brandstof werkte explosief en heeft een nabij gelegen reactor beschadigd. Hierdoor werd ook in deze reactor het niet meer mogelijk om de kern zonder meer in de normale staat te houden. Ook hier werd de isolatie aangetast. Men heeft deze reactor stilgelegd en daarna geprobeerd die reactor door het storten van vochtig zand te blussen. Voor zover mij bekend is, is dat praktisch gelukt op dit ogenblik.

Wat betreft de andere reactor: de brand in de koolstof duurt voort. De kernhitte is op het ogenblik opgelopen tot naar schatting 2400 graden C. Het is aan te nemen dat hier, alleen als men op een zeer voorzichtige manier een koeling kan aanbrengen, het mogelijk is om eerst de brand in de koolstof te dempen of te blussen en daardoor ook een verder doorzakken van de reactiekern te voorkomen.

Het aantal slachtoffers.

Genoemd werden er twee door de officiële instanties. Het betreft hier twee personen, die op het ogenblik van de explosie in de nabijheid van de reactor waren. Er zijn echter in totaal ongeveer 1200 mensen levensgevaarlijk gewond of gedood. Daarnaast is een stralingsvergiftiging geconstateerd op dit ogenblik bij 3000 mensen. Wij moeten aannemen, dat dit aantal zal oplopen tot waarschijnlijk 7 à 8000.

Dan vraagt men zich af, of deze radio-actieve straling schadelijk kan zijn als ze verder afdrijft. De radio-actieve wolk zou schadelijk kunnen zijn alleen als ze ergens radio-actieve neerslag veroorzaakt in een periode dat er praktisch windstilte heerst. Dan kan er oppervlaktebesmetting plaatsvinden, die ten gevolge zou kunnen hebben dat een groot aantal gewassen niet meer bruikbaar is en dat er mutaties optreden. Het gaat hier om radiatie-hoeveelheden die de factor 100 tot 150 van het z.g. toelaatbare bedragen.

De vrijgekomen stoffen zijn voor een deel stoffen met een betrekkelijk korte vervaltijd. Er zijn een aantal stoffen bij met een halveringstijd van ongeveer 3 maanden. Er zijn er bij van enkele jaren. Maar er zijn ook, zij het gelukkig wat minder, deeltjes vrijgekomen die radio-actief blijven gedurende ongeveer 1000 jaar.

Wij moeten dus aannemen, dat daardoor inderdaad de radiatie in de aardatmosfeer iets wordt verhoogd. Maar door de beschadiging, die in de

hogere luchtlagen toch hier en daar heeft plaatsgevonden (o.a. de beschadiging van de Heaviside-laag) moeten wij wel aannemen dat t.a.v. de normaal van de zon komende straling het een verhoging is met 10 tot 15 % ten hoogste.

Zijn er verder gevaren verbonden aan deze reactoren?

Antwoord nadrukkelijk: ja. Het gebruikte type, het geëxplodeerde type in dit geval, is een beetje antediluviaans. Het behoort tot de anti-uiteiten, maar wordt helaas nog steeds gebouwd en wel omdat het betrekkelijk goedkoop is en eenvoudig te installeren. In verhouding tot reactoren zoals die in Nederland worden geplaatst zijn de kosten van de Russische nog geen 30 %. Er zijn van dit type in Rusland op het ogenblik in totaal ruim 130 van dergelijke reactoren. Als men daar geen maatregelen neemt, is het aanvaardbaar aan te nemen dat een herhaling van de ramp binnen 10 jaar een- tot tweemaal zal plaatsvinden. De tijd is niet precies te bepalen.

Gevolgen voor de omgeving.

In een areaal van ongeveer 500 km² zijn alle gewassen onbruikbaar geworden. Het zal waarschijnlijk een aantal jaren duren voordat deze bodem weer kan worden gebruikt voor de teelt van consumptiegewassen. Een deel van de graanoogst is licht besmet geraakt, maar de Russen kennende neem ik aan, dat ze deze tamelijk lichte besmetting op de koop toe zullen nemen en daaruit toch gewoon meel zullen maken; misschien met bijzondere bijvoegingen als jodium. Op zichzelf tamelijk dom en gevaarlijk, maar we kennen de denkprocessen van deze ambtelijke molens.

Wat betekent het t.a.v. de atoomtechniek als geheel?

Het is weer eens heel duidelijk gedemonstreerd dat de verklaringen van deskundigen de feiten niet dekken. Dit betekent, dat er grote onrust ontstaat niet alleen t.a.v. wat er in Rusland gebeurt, maar ook t.a.v. de plaatselijke reactoren. Vooral de z.g. breederreactoren zullen door zeer veel volken waaronder de Amerikaanse, de Nederlandse, de Duitse sterk gevreesd worden.

Ik hoop, dat deze ramp voldoende zal zijn om eindelijk een verdere aanbouw van dergelijke breedere te voorkomen. Ik wil hieraan toevoegen, dat men in Engeland met de voorbereidingen voor de bouw van een soortgelijke breederreactor bezig is die ook ten doel heeft radio-actieve brandstof en eventueel ook bommateriaal te leveren. Dit was overigens in Rusland voor drie van de zeven reactoren in deze omgeving het geval. Vijf reactoren staan betrekkelijk dicht bij elkaar. Daarvan werd een tweetal gebruikt voor het verschaffen van radio-actief materiaal.

Dan kunt u zich verder afvragen: Wat moeten wij denken van alle prognoses van extra kankergezwellen e.d.?

Gezien het gebied waarin een hevige besmetting heeft plaatsgevonden, zij het kortstondig, moeten we aannemen dat het aantal mensen, dat verhoogd kankerrisico loopt, ligt op ongeveer 70.000. Het aantal gevallen dat daaronder reëel zal lijden, zal waarschijnlijk liggen rond de 15.000. Dit echter gerekend over een periode van 10 jaar.

Mondelinge vragen.

- x Wat was het gas? Koolmonoxyde?
- Het was geen koolmonoxyde. Het was een z.g. brandstofgas. Het lijkt het meest, vergelijkend, op een mengsel van butaan met inerte gas.
- x Als de brand niet voorzichtig afkoelt, wat gebeurt er dan?
- Dan krijgen we nog een explosie en komt er misschien nog meer radio-activiteit vrij. Alleen zal dat over het algemeen materiaal met een betrekkelijk korte halveertijd zijn. Het is namelijk zo: indien de werkelijke kern blijft branden doorgloeien, en het proces verdergaat en het komt in contact

met grondwater, dan krijgen we een enorme stoomvorming en dan een explosie die doet denken aan een vulkanische uitbarsting. Daardoor worden grote hoeveelheden radio-actieve besmette stoom en en ook een aantal deeltjes (er zit van alles bij o.a. caesium e.d.) in de atmosfeer geslingerd. Zou men echter een afkoeling kunnen bereiken tot zeg maar 800 gr., dan zal dit niet meer zo ontstellend zijn. Er komt dan wel radio-actieve stoom vrij door het doorbranden, maar de hoeveelheid is betrekkelijk gering. De besmetting zal een-areaal van ongeveer 40 à 50 km in de omgeving treffen, meer niet.

Zou men in staat zijn de koolstofbron volledig te verstikken en gelijktijdig een afkoeling van de kern te veroorzaken, al is het maar met 500 gr., dan zou hierdoor de kans van een werkelijk zakken van de kern in het grondwater praktisch voorkomen zijn.

x Kunnen deze mensen die dit proberen te bereiken ook worden geholpen door de geest?

- Dat is een vraag waarop geen antwoord mogelijk is. Een enkeling is open, maar hij wil ook niet voor gek staan. Kijk eens, als u een brood staat te snijden, u doet dat onvoorzichtig en u snijdt in uw vinger, dan kunt u ook wel zeggen: Is er nu geen geest die dat kan voorkomen? Maar als u in uw vinger snijdt, dan moet u zelf bloeden en dat is hier gebeurd.

Vergeet niet, dat de mensheid op het ogenblik bezig is geweest met allerlei atoomexplosies, met atoomreactoren en dergelijke. Als we daar dan de zaak proberen te beperken, dan bereiken we alleen maar dat ze verdergaan. Dat is niet de bedoeling, dus dat doen we niet.

x Wordt er wel uit geleerd, denkt u?

- Ja, dat denk ik wel. Als u rekent dat er al een kleine 80 halve beoertes uit zijn voortgekomen vooral bij hooggeplaatste ambtenaren, dat er verder een complete krijg is uitgebroken tussen een aantal departementen en dat er een groot aantal van de topmannen op het ogenblik een aantal geleerden op het matje gaat roepen, dan kunnen we wel zeggen: Er is wel iets uit geleerd al is het alleen maar dat een dergelijke mislukking voor de daarbij betrokkenen wel eens heel onaangename nevenverschijnselen kan hebben. Met andere woorden: Als je zelf wat wilt bereiken en dat is in Rusland heel vaak de drijfveer van degenen die gezag hebben, dan moet je heel voorzichtig zijn. Ongelukken mag je maken, maar ze mogen niet openbaar worden.

x De radio-activiteit in Europa heeft dat nog invloed op gewassen?

- Dat is onwaarschijnlijk. Er is in het noorden van Polen wel neerslag geweest die enige invloed zou kunnen hebben op gewassen. Maar daar is gelukkig nog niet zo erg veel landbouw. In Rusland zelf, ja. Daar is een grote hoeveelheid graan besmet geraakt. Het zou beter zijn om dat dan maar te vernietigen. Verder in Europa: in Zweden is enige grondbesmetting die kan hier en daar leiden tot een lichte radio-activiteit in melk en misschien ook bij bepaalde tuibouwgewassen. Maar die zijn daar op het ogenblik nog niet geheel rijp en voor een groot gedeelte nog niet voldoende boven de grond.

Wat betreft Nederland en Duitsland, rekening houdend met de afstand en de verspreiding die door de cycloonachtige draaiing van de wind mede wordt veroorzaakt, acht ik het onwaarschijnlijk. Het zou mogelijk zijn, maar dan alleen onder zeer bijzondere omstandigheden.

x In hoeverre is het mogelijk dat een reactor van het westerse type een dergelijke kernbrand krijgt?

- Die mogelijkheid is even groot. Er zijn namelijk een aantal verschillende westerse typen. Je hebt zwaarwaterreactoren, grondwater-koeling, dubbelwaterkoeling, warmtewisselaarsreactoren enz. Maar in het westen zijn de typen, zelfs als het koolstof is, beter afgeschermd. Punt 1.

Punt 2. Er wordt gebruik gemaakt van toch iets betere technische controle.
Punt 3. Men is dan vaak in staat om ongeacht de brand die in de kern ontstaat toch een werkelijke explosie en een groot ongeluk te voorkomen.

Ik wil u wat dat betreft herinneren aan de Three Miles Islandcentrale in Harrisburg in de Ver. Staten waar inderdaad ook de kern aan het smelten was geslagen. Deze reactor is tot heden, voor zover ik weet, nog niet hersteld. De radio-activiteit is binnen tamelijk hoog. Je kunt daar nog steeds zien hoe metaal, ook radio-actief metaal, is gesmolten. Je kunt daar niet lang blijven.

Ik wil dus maar zeggen, dat dergelijke dingen in westerse reactoren ook kunnen voorkomen. Maar de kans, dat er een onmiddellijke en grote lozing van radio-actief materiaal in de atmosfeer ontstaat is in verhouding tot de Russische reactor ongeveer de helft kleiner.

x Welke correctie zou moeten worden toegepast op de 130 Russische reactoren? Is die kennis bekend?

- Ze is bekend. Men zou in ieder geval moeten overgaan tot de bemanteling van deze reactoren en wel: beton - staal - beton en als het kan nog een keer staal. Als je namelijk een dergelijke bemanteling hebt, is het uitbreken van radio-activiteit van grote intensiteit naar buiten veel minder gemakkelijk mogelijk. Daarnaast zou er een aanpassing nodig zijn van het z.g. regulatie-apparaat en zou een aantal nauwkeurige meters moeten worden aangebracht waarmee de werking van de reactor kan worden gevolgd niet alleen als geheel, maar eveneens voor b.v. 12 tot 14 afzonderlijke blokken. Naar ik vrees, zal men een deel van de technische kennis en apparatuur uit de Ver. Staten moeten importeren. Ik acht dat niet waarschijnlijk.

x Er zijn verschillende systemen. Wat is het veiligste systeem? Het Canadese of het Zweedse?

- Ik denk dat, als je alles bij elkaar rekent, het Zweedse systeem iets veiliger is dan het Canadese. Werkelijk veilig is geen enkele reactor. Dat moet u goed begrijpen. Dat is met een auto ook zo. Geen enkele auto is werkelijk veilig. Een groot gedeelte van de veiligheid is afhankelijk van degenen die de auto besturen. Zo ook degenen die de reactor verzorgen. De grootste vijand van de veiligheid is de gewenning. Bij gewenning kijk je over kleinigheden heen, want het gaat immers toch altijd goed. Het zijn vaak de kleinigheden waarmee het kan beginnen. Het is misschien een haarscheurtje hier of daar. Het is misschien een heel lichte verandering in de circulatie van de koelstof en als je daar dan niet onmiddellijk gaat kijken wat er gaande is, is het mogelijk dat zo'n fout doorwerkt en dan is elke reactor levensgevaarlijk, ongeacht het type.

x Hoeveel mensen in een stad als Kiev weten daarvan? Heerst er opschudding?

- Daar vraagt u mij iets. Officieel weten ze het in Kiev niet. Ze weten alleen dat er een ongeluk is gebeurd in een reactor, dat er een gebied is afgeschermd en een deel van de bevolking is geëvacueerd. Vreemd genoeg niet het gehele volk. Wij moeten dus aannemen dat een aantal mensen fataal besmet is en daardoor niet wordt geëvacueerd. Voor de rest, wat moeten zij doen? Zij kunnen niet weg. Zij weten niet precies wat er aan de hand is. Maar er zijn in Kiev een tamelijk groot aantal mensen die weten dat daar zeer veel doden en gewonden zijn gevallen en dat er een stralingsgevaar is. Maar zij kunnen daar niets tegen doen. Want zouden ze weggaan, dan lopen ze onmiddellijk tegen allerlei reglementen op; ze mogen niet weggaan. Als ze zich daar druk over gaan maken, dan komen ze misschien te laat in de rij om levensmiddelen te kopen. Als ze bovendien 1 mei vieren met een vrolijk gezicht, dan krijgen ze misschien een verkeerde aantekening en mogen ze in hun beroep minder prattige baantjes gaan opknappen. Dus er is alle reden voor hen om maar te doen alsof hun neus bloedt, ofschoon ze

in hun hart wel weten dat er heus wel wat aan de hand is.

x In hoeverre maakt het westen hier politiek misbruik van?

- Ja, politiek. Kijk eens, de grootste slag van dit gebeuren en een van de redenen dat het zoveel mogelijk wordt geminiseerd, is natuurlijk de interne politiek van Rusland. Wat de Partij en de geleerden besluiten is altijd goed. Nu blijkt het niet goed te zijn. Het buitenland zal er ongetwijfeld gebruik van maken om duidelijk te maken dat de Russen soms ook maar gekke dingen doen. Dat neem ik hen niet kwalijk. Het is echter wel opvallend dat bijna alle bij atoomenergie betrokken staten in verhouding weinig drukte hebben gemaakt en hebben geprobeerd de ramp wel te miniseren, zeker in de laatste 24 uur. Dat is heel begrijpelijk. Het is overal waar men atoomenergie gebruikt of wil gaan gebruiken erg belangrijk dat er geen algemeen wantrouwen tegen deze energiebron ontstaat die een verdere exploitatie daarvan onmogelijk zou maken. Dus veel misbruik kunnen zij er niet van maken.

Politiek gezien maakt men natuurlijk wel aardige gebaren tegen elkaar, maar als b.v. Reagan zegt: Als je hulp nodig hebt, dan vraag je dat maar. Hij kan dat gemakkelijk zeggen, want hij weet dat ze daar nooit om zullen vragen. Ze zouden dan de meerwaardigheid van de Amerikaanse techniek moeten erkennen. Dat zou niet helemaal stil te houden zijn. Dientengevolge doe je het maar beter niet. Een beetje propaganda maakt iedereen wel daarover.

Er zijn in Nederland ook mensen die atoomcentrales willen bijbouwen en die daarbij ook uitgaan van het standpunt dat je heus wel een wat goedkoper type kunt neerzetten, want dan is de amortisatie niet zo moeilijk. Die mensen zijn eigenlijk net zo schuldig als de Russische ingenieurs. Die hebben ook gedaan wat de politici vroegen. Zij hebben atoomcentrales neergezet die betrekkelijk voordelig waren en die een grote hoeveelheid stroom konden opleveren en eventueel daarnaast radio-actief materiaal produceren.

Zo ziet u, in de actualiteit loop je tegen allerlei dingen op. Er zijn andere dingen die u misschien niet zo erg zijn opgevallen. Vandaag b.v. 1 mei, de Dag van de Arbeid, zijn niet alleen in Nederland maar in vele landen stakingen uitgebroken of verscherpt. Je zou dus kunnen zeggen: Het is de dag van minder willen werken. Gelijktijdig zijn er overal politieke redevoeringen gehouden over de belangrijkheid van de arbeider, de noodzaak om solidair te zijn en de noodzaak om de wetgeving helemaal op de juiste wijze aan te passen. Dus lawaai is er genoeg geweest, inclusief parades, mei-optochten, politieke en andere vergaderingen.

Realiseert u zich echter wel dat driekwart van hetgeen er is gezegd, is gedaan en is geëist niet meer tot de reële mogelijkheden behoort? Om een voorbeeld te geven:

Gevangenbewaarders in Engeland staken. Hun staking bestaat uit de weigering om overuren te maken. Er is te weinig personeel; dat is volkomen waar. Maar de salariering van het personeel en de kosten van de verschillende strafinrichtingen is in feite veel te hoog. Dat ligt punt 1, aan een aantal voorschriften plus een benadering van het strafrecht die niet in overeenstemming is met de reële strafvoltrekking. Punt 2, aan een reëel inzicht in de menselijke noden en behoeften.

Er zijn nu allerlei stakingen van mensen die minder willen werken. Stelling: Wij werken nu 40 uur, als wij 36 uur gaan werken, dan komt er voor elke 9 arbeiders een tiende bij. Dat betekent dus een groter aantal werkmogelijkheden. Allemaal waar. Maar heeft men zich gerealiseerd dat diezelfde groepen voor minder werken meer loon eisen? Als ze daarbij zouden zeggen: Dan willen we ook voor 10 % (dat is ongeveer de verhouding) van ons huidig

inkomen afzien. Gaan we dan praten over een aanpassing van dat verminderde loon, dan zou er helemaal niets aan de hand zijn.

Kijk, in die actualiteit zie je voortdurend de onredelijkheid. Ook in die Russische kwestie, waar we het vanavond over hadden, zitten allerlei onredelijke elementen in. Ook in deze politiek en deze stakingen zitten irreële elementen. Dan ga je je afvragen: waarom denken de mensen niet beter na?

Als je het hebt over arbeidsverhoudingen, dan heb je het niet over een salaris dat steeds hoger moet worden. Je hebt het over arbeidsvoorwaarden en over prestatie en beloning. Wordt de prestatie minder, dan moet de beloning minder worden, logisch. Als dat niet gebeurt, dan komen er robots en is er geen sprake van werk. Die robots moeten dan zoveel verdienen dat de andere mensen van de sociale zorg nog kunnen leven. Of moet ik zeggen: andere robots, want daar lijkt het ook op.

Ik vind het verder opvallend dat we horen over allerlei grote mogelijkheden in de UNO, in de EEG, in het Warschau Pact en waar u ook maar kijkt. Overal is men bezig om zijn eigen belangen hartstochtelijk te verdedigen en dit in naam van grotere menselijkheid en grotere eenheid in de wereld. Met andere woorden: Ik heb meer dan jij en dat wil ik houden. Dat vraag ik niet omdat ik meer wil hebben dan, maar omdat ik de juiste verhoudingen in de wereld wil handhaven. Kolder!

Al deze kolder dingen bij elkaar geven aan aardig beeld van hoe de wereld op het ogenblik is. Men houdt zich niet bezig met de werkelijkheid. Men houdt zich alleen indirect bezig met de werkelijkheid. Maar voorop staat altijd eigenbelang, eigen roem, eigen gevoel voor juistheid.

Er zijn heel veel dingen die de mensen over het hoofd zien; b.v. De Amerikanen hebben ^{bij} vele mensen in deze tijd gedaan. Dan vraag ik hun alleen: Hoeveel heeft u gedaan voor mensen die de helft van de wereld van u af wonen toen u hoorde dat ^{ze} in nood waren? De Amerikanen hebben heel veel gedaan. Wat heeft u in verhouding gedaan? Dat blijkt maar heel weinig te zijn. U moet niet zeggen: Die Amerikanen zijn een rot volk, integendeel.

Er zijn ook mensen die zeggen: De Russen deugen helemaal niet. Maar als je ziet wat de Russen hebben opgebouwd, hoe ze uit een beschaving van rond 1700 zijn gekomen tot werkelijk ver in de 20e eeuw in nog geen 70 jaar, dan moet je gewoon respect voor hen hebben. Zij hebben dan heel veel gepresteerd. Al die dingen ziet men over het hoofd.

Je kiest partij blindelings. Dat is goed. Centrum Partij, bah! Dat moogt u denken. Maar het zijn uw medeburgers. Als uw medeburgers voor een bepaald systeem kiezen en u gelooft in democratie, dan moet u hun het recht geven dat te doen. U moet later dan niet zeggen: Ja, maar als ze iemand kiezen voor dat systeem, dan wil ik daar niet mee praten. Bewijs, dat ze ongelijk hebben. En als ze dingen zeggen die zinnig zijn, houd daar rekening mee en probeer dan zelf wat beter en misschien wat minder hoogdravend en zwevend de politiek te bedrijven.

Niet alleen in Nederland, in andere landen probeert men te linkse of te rechtse groeperingen eveneens opzij te drukken. Waarom? Is men dan zo bang voor concurrentie. Is men misschien zo bang dat eigen praktijk en systeem in feite niet geheel deugen? Laat men dan de hand in eigen boezem steken. Dat is veel gemakkelijker dan de straat op te gaan en geweld te plegen of politie-legers in het geweer te brengen en al die dingen meer.

Het is makkelijk te roepen dat terreur het meest verschrikkelijke is op deze wereld. Maar hoeveel staten gebruiken die terreur niet als een gerechtvaardigd politiek wapen? De USA beklagt zich over terreur tegen haar en bombardeert Libië. Best. Maar wat heeft diezelfde USA gedaan in verschillende staten in Zuid-Amerika? Daar zijn ze ook schuldig

aan geweest. Zelfs de dood van Allende is tenslotte mede veroorzaakt door de CIA. Laten we dan maar niet praten over de dood van Martin Luther King, die op rekening komt van de FBI. Als we daarmee bezig zijn, laten we ons dan goed realiseren:

Zolang een regering terreur gebruikt, is ze gerechtvaardigd..... Als mensen misschien op een verkeerde manier dergelijke middelen gebruiken om hun mening door te zetten dat doen, dan is het opeens verschrikkelijk.

Neen, mijne vrienden, als we reëel zijn, dan moeten we zeggen: Het antwoord op terreur, op wat men ziet als een bron van terreur, is niet bepaald de beste weg. Terroristen maken zichzelf onmogelijk, als ze geen achtergrond meer hebben.

Een terrorist, die geen hulp heeft in de omgeving, geen steun ergens kan vinden, is nergens. Waarom maak je de wereld dan niet zoveel beter dat niemand meer behoefte heeft aan terreur? Dat zou veel beter zijn. Maar ja, dan zoudt u misschien van uw eigen geheime gewoontetjes moeten afwijken, heren politici. Dan zoudt u niet meer de een onder druk kunnen zetten en de ander misschien - nu ja, het is geen moord, het gebeurt voor het vaderland - toch de dood in jagen.

Laten wij één ding goed begrijpen: De Engelsen zeggen: What show is for the goose, is show for the gander. Wat voor de een goed is, is goed voor de ander. Zolang u voor uzelf dit recht opeist, moet u het anderen niet kwalijk nemen dat zij hetzelfde doen. Maar daar durft niemand over denken. Misschien wel omdat men te zeer verliefd is op zijn eigen geheime diplomatie, zijn eigen spionnage-inrichtingen en zijn eigen verkapte terechtstelling.

Vrienden, wie de actualiteit van vandaag bekijkt, kan zeggen eerlijk en oprecht: Datgene wat er gebeurt, is niets anders dan een logisch uitvloeisel van de fouten, die de leidende figuren op aarde steeds weer maken. De ramp in Rusland, terreur en terreuraanslagen, de terreuroverval op Libië, al die dingen zijn niets anders dan een mentaliteit die gegroeid is in ambtelijke apparaten en die helaas is overgeslagen naar anderen.

Zo, dat waren een paar bittere verklaringen.

Slotwoord.

P A N I E K.

Paniek. Pan dwaalt door het woud en alles vlucht weg. De vrouwen zijn bang voor verkrachting. De dieren gaan weg door de fluitspeler. De mensen vragen zich af welke demonische mogelijkheden tot ontwikkeling komen.

Pan is de sater, de bosgod. Daar is de paniek uit voortgekomen. Het begrip paniek en panisch vindt daar zijn oorzaak.

Waarom reageren de mensen dan vaak zo panisch? Misschien wel omdat zij zich laten drijven door instincten en gevoelens, omdat ze niet kijken naar hun werkelijke mogelijkheden en hun werkelijke noden. Omdat ze niet een beroep doen op de kracht die in hen woont, maar alleen vage geluiden interpreteren als een levensgevaarlijke bedreiging.

Als u ooit panische gevoelens heeft, vraag u in de eerste plaats

af: waarom? Daarmee zijn ze nog niet beheersbaar, maar ze worden in ieder geval begrijpelijk.

In de tweede plaats vraag u af: wat kan ik daartegen doen? Probeer wat te doen en niet slechts te vluchten.

In de derde plaats: zeg tot uzelf: Diep in mij leeft het goddelijke licht, de werkelijke kracht. Met deze kracht kan ik alles weerstaan. Als u diep in uzelf dit beseft en dit gevoel steeds sterker maakt, zal geen paniek u overvallen al zult u soms tijdelijk worden meegesleurd door de panische reacties van anderen.

-:-:-

INNERLIJK LEIDERSCHAP.

Innerlijk leiderschap kan dat bestaan of is dat soms toch schone schijn? Kun je een leider zijn, als je niet jezelf misleidt? Diep in jezelf word je gedreven. En vanuit jezelf leer je misschien te geven of van de wereld ook te eisen; dat kan ik aanvaarden dat is normaal. Want ons bestaan is altijd weer een wisselwerking tussen onszelf en al het anderen.

Maar als ik dan verder ga en ik spreek van leiderschap, wie kan ik leiden? Hoe kan ik bepalen wat voor een ander goed is en wat niet? Ik kan hoogstens een ander helpen om zichzelf te helpen. Als ik dat doe, dan ben ik geen leider, dan ben ik maar een helper.

Als je spreekt van innerlijk leiderschap en je droomt nog van het leiding geven, ik denk dat je dan verkeerd zit. Dat je met je hele streven eigenlijk terugkeert tot een zelfbedrog waarin je jezelf ziet als iets wat je nooit kunt zijn. Maar je kunt wel innerlijk beseffen hoezeer je verbonden bent met al wat er rond je bestaat, met al wat je kent en enigszins beseft. Dan kun je zelf de dienaar zijn van anderen, die op hun manier streven naar dat wat voor jou al bestaat. Maar dienaar zijn is anders dan leiding geven.

Ik denk, dat de werkelijkheid bestaat uit het aanvaarden van de kracht, de macht, de noodzaak om te dienen; dat het zelfbedrog maar al te vaak bestaat uit leider zijn.

Diep in onszelf zijn wij met de eeuwigheid verweven. Diep in onszelf staat ergens de naam van God geschreven. En dat wat in ons leeft, dat zullen wij dan ook zijn, wanneer wij niet denken daardoor aan anderen leiding, lering of een wet te geven, maar slechts in nederigheid beseffen slechts onszelf te zijn.

Ik hoop, dat u mij deze boutade niet kwalijk neemt.

Innerlijk leiderschap bestaat eigenlijk niet. Leiderschap is de illusie waarmee de dwaas de zwakken overrompelt.

Innerlijke dienstbaarheid is de eerste erkenning van harmonie en een poging om die harmonie, die in je leeft, buiten je toch eveneens te bevestigen. En dan is er maar één leider: de kracht, die in ons woont. Maar niet onze persoonlijkheid, niet ons wezen en ons denken, maar een werkelijkheid waarvan we deel zijn al kunnen we haar als een geheel nog niet beseffen.

:--:~: